

БЛОК 4.

ЧАСТИНА 1

Що таке зона вільної торгівлі?

Угода про асоціацію, зокрема поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі з ЄС, у повному обсязі почала діяти з 1 вересня 2017 року. Однак, безмитний доступ на ринок ЄС українські експортери отримали ще у квітні 2014 в межах автономних торговельних преференцій, а з 1 січня 2016 року Україна почала поступово знижувати свої мита для товарів з ЄС, після початку тимчасового застосування поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (далі – ПВЗВТ).

Що таке зона вільної торгівлі, і чим вона відрізняється від інших режимів, зокрема від митного союзу?

Створення ЗВТ передбачає відмову країн від усіх або багатьох бар'єрів у торгівлі одна з одною. Тобто, якщо умовні країни А та В домовляться про вільну торгівлю, ввізні мита між ними зникнуть. А от відносини А та В з країною С не змінюються – мита між ними продовжать існувати.

Якщо країни А та С також укладають угоду про вільну торгівлю, ввізні мита між ними скасовуються. Однак, це не впливає на відносини між країнами В та С. Щодо В ввізні мита країни С залишаються.

Зона вільної торгівлі регулює відносини між країнами, які уклали угоду про вільну торгівлю. Водночас, торговельний режим з іншими країнами не зазнає змін. Кожна країна може мати стільки ЗВТ, скільки забажає.

Зі свого боку, митний союз означає, що країни не лише створюють зону вільної торгівлі між собою, але й погоджуються вести єдину торговельну політику щодо інших країн. Саме до такого союзу разом з Росією, Білоруссю і Казахстаном Росія закликала приєднатися Україну.

Отже, якщо А та В створять митний союз, їхні взаємні ввізні мита зникають, а їхні ввізні мита щодо інших країн уніфікуються. Створюється наднаціональний орган, який регулює їхню спільну торговельну політику. Тепер торговельним партнером країни С стає митний союз країн А та В.

Важливо! Країна може одночасно бути лише в одному митному союзі. Якщо Зона вільної торгівлі – це «дружба», митний союз – це «моногамний шлюб». І хоча «розлучення» можливе, воно дорого коштуватиме.

Україна уклала угоди про зону вільну торгівлю з багатьма країнами. Серед них Росія (1994), Туркменістан та з Молдова (1995), Азербайджан, Вірменія, Грузія та Узбекистан (1996), Казахстан та Киргизстан (1998). У 1999 році набула чинності угода з Білоруссю та багатостороння угода з СНД 1994 року. Цю угоду підписали та поступово ратифікували Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Грузія, Молдова, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан. Росія підписала, але не ратифікувала Угоду, тому на її території вона не діяла. Україна також підписала Угоду про ЗВТ з Македонією (2001), Таджикистаном та з ГУАМ (багатостороння угода з Грузією, Молдовою та Азербайджаном) (2002), а також з Чорногорією (2013).

У 2012 році набула чинності угода з Європейською асоціацією вільної торгівлі – ЄАВТ (Норвегія, Швейцарія, Ісландія та Ліхтенштейн) та нова угода з СНД 2011 року (Вірменія, Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Росія, Таджикистан, Узбекистан). Відповідно, припинила дію угода з СНД 1994. У 2015 припинила дію двостороння угода з Росією, а у 2017 році набула чинності угода з Канадою та з ЄС, припинив діяти режим вільної торгівлі в межах СНД 2011 року з Росією.

Україна також завершила переговори щодо ЗВТ з Ізраїлем, веде переговори з Туреччиною, колись вела, але поки припинила переговори з Сінгапуром та Сербією. В 2018 році Міністерство економічного розвитку та торгівлі зніціювало переговори про створення ЗВТ з Китаєм.

Як бачимо, мережа ЗВТ досить значна і швидко розвивається.